

УДК 37.03:316.752

Л.М. НІКОЛЕНКО,
*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара*

СОЦІАЛЬНА ЗНАЧУЩІСТЬ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ КОРЕКЦІЙНОГО ПЕДАГОГА

У науково-літературному огляді проаналізовано зміст поняття «ціннісні орієнтації» з точки зору різних напрямів гуманітарного знання, з'ясовано його сутність у педагогічному аспекті. Простежено соціальну роль та значення ціннісних орієнтацій майбутніх корекційних педагогів у професійному становленні і вирішенні основних освітніх завдань. На думку автора, соціальна значущість ціннісних орієнтацій майбутніх корекційних педагогів полягає у тому, що вони є професійними орієнтирами педагога, служать основою мотивації та найважливішими регуляторами поведінки особистості, виступають критерієм або стандартом у виборі суб'єктом цілей, засобів, способу, результатів і умов соціальної та професійної активності.

Ключові слова: ціннісні орієнтації, особистість, професійне становлення, корекційний педагог, соціальна значущість, загальнолюдські цінності.

Постановка проблеми. Сьогодні українське суспільство переживає період кризи, трансформації та переосмислення життєвих цінностей. Декларовані механізми соціалізації протирічать загальній ситуації розвитку суспільства, де у реальній практиці усе частіше ігноруються загальнолюдські цінності, молодь активно відмовляється від усього минулого, не сприймає досвід батьків і старших поколінь, що призводить до руйнації механізму наступності, який є одним із основоположних у формуванні особистості. Тобто особистісні ціннісні орієнтації не завжди збігаються зі структурою цінностей, що функціонує в суспільній свідомості; виникає своєрідний розрив між загальними установками й орієнтаціями, зверненими в майбутнє, і дійсністю, а це надзвичайно ускладнює завдання, що стоять перед системою освіти та окремим педагогом зокрема. У спеціальній освіті завдання педагога утруднюється й особливими освітніми потребами школярів.

Доведено, що спрямувати дитину на моральні орієнтири здатен лише той дорослий, для якого ці орієнтири є власними цінностями.

Вищезазначене засвідчує актуальність і практичну необхідність вивчення проблеми ціннісних орієнтацій майбутніх корекційних педагогів, оскільки ці орієнтації виступають базисною основою трансформації сучасного педагога і системи освіти у цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Поняття ціннісних орієнтацій особистості почало активно цікавити вчених у 20-ті роки ХХ ст. У науковий обіг його ввели засновники емпіричної соціології Ф. Знанецький та У. Томас, які розглядали ціннісні орієнтації як соціальну установку, що регулює поведінку особистості. У такому значенні ціннісні орієнтації стали предметом досліджень інших галузей гуманітарного знання, таких як філософія (В. Андрущенко, І. Надольний, В. Пазенок, В. Тугаринов, С. Щерба та інші), психологія (Б. Ананьєв, Ю. Козелецький, В. Мясичев, Т. Пороховська, М. Рокич, С. Рубінштейн та інші), педагогіка (І. Бех, Л. Божович, І. Сіданіч, В. Сухомлинський, А. Шиделко та інші), політологія (М. Головатий, Н. Ефтені, О. Рудакевич) та інші галузі гуманітарного знання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Водночас проблема ціннісних орієнтацій майбутніх корекційних педагогів як основи професійної педагогічної діяльності не була предметом спеціальних досліджень, а її актуальність в освітньому просторі привертає увагу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). У цій теоретичній розвідці ми поставили завдання висвітлити наукові підходи до змісту поняття «ціннісні орієнтації» та з'ясувати соціальну значущість ціннісних орієнтацій у професійному становленні корекційного педагога.

Виклад основного матеріалу дослідження. У широкому, загальнонауковому, розумінні науковці тлумачать ціннісні орієнтації як вибір людиною певних матеріальних і духовних цінностей як об'єктів, що визначають її цілеспрямовану життєдіяльність, весь спосіб життя.

Однак детальніший аналіз цього феномену показав, що кожна наукова галузь вивчає ціннісні орієнтації у своєму аспекті. Так, філософи розглядають це поняття у межах ціннісного підходу і стверджують, що наукова необхідність категорії «цінність» виникає тоді, коли постає питання про особистість і оточуючий її матеріально-духовний світ, тобто про співвідношення діяльності суб'єкта (яким може виступати особистість, група, клас, нація) і тих об'єктивних умов, у яких він діє. Розв'язуючи проблему формування ціннісних орієнтацій особистості, науковці намагаються розкрити сутність механізму інтеріоризації об'єктивних цінностей культури, причин і умов, за яких об'єктивні цінності стають суб'єктивно значущими, стійкими життєвими орієнтирами особистості, її ціннісними орієнтаціями.

Зокрема у навчальному посібнику з філософії С. Щерби [14] вказується, що ціннісна орієнтація завжди проявляється у сфері розгалужених взаємовідносин між людиною і суспільством (стосовно праці, колективу, культури, побуту, дозвілля тощо). Ціннісна орієнтація – це вибіркове ставлення до носія цінності, який може бути реальним предметом задоволення потреб окремої людини чи соціальної спільності. Ціннісна орієнтація, сформована на рівні переконань, адекватно проявляється в реальній поведінці й діяльності людини. Ціннісна орієнтація завжди має індивідуальний характер.

Сучасні психологи вивчають ставлення особистості до різних цінностей у межах різних психологічних концепцій, відповідно по-різному означаючи ціннісні орієнтації як наукове поняття. Наприклад, розробник теорії рис особистості, американський психолог Г. Олпорт [1] трактував ціннісні орієнтації як переконання людини в тому, що воістину важливе в житті, а що – ні. М. Боришевський [6], **засновник нового наукового напрямку – психології самоактивності та суб'єктного становлення особистості як саморегульованої соціально-психологічної системи, вважав ціннісні орієнтації складовими моральної свідомості людини і регуляторами її суспільної життєдіяльності:** «Ціннісні орієнтації – це стійкі, визначені, певним чином скоординовані утворення (одиниці) моральної свідомості – основні її ідеї, поняття, які виражають сутність морального змісту людського буття, а тому й найбільш загальні культурно-історичні умови і перспективи». На думку вченого, ціннісні орієнтації – це і є вибір особистістю такого типу поведінки (вчинку), в основі якого лежать певні, з тією чи іншою глибиною усвідомлені (чи взагалі неусвідомлені) цінності [там само, с. 168].

Серед соціологів найбільш відомим дослідником ціннісних орієнтацій є В. Ядов, у диспозиційній концепції особистості якого ціннісні орієнтації виступають вищою системою диспозицій, що має два рівні: цінність – мета (термінальні цінності) та цінність – засоби (інструментальні цінності). Термінальний рівень є більш стійким, він тісно пов'язаний із системою суспільних цінностей і є важливим регулятором суспільної поведінки індивіда.

З точки зору Д. Леонт'єва, представника екзистенційної гуманістичної психології, ціннісні орієнтації – усвідомлені уявлення суб'єкта про власні цінності, про те, що є цінним для нього.

Педагоги розглядають ціннісні орієнтації з точки зору їх ролі у процесі формування особистості і означають як соціальні цінності, що виступають для особистості як цілі життя та основні засоби досягнення цих цілей і через це набирають функції важливих регуляторів соціальної поведінки індивідів (М. Федоренко [13]); спрямованість індивіда на моральні, соціальні, політичні, життєві, родинні та інші цінності (Т. Бутківська [3]); спрямованість суб'єкта на діяльність і певні цінності, яка складається з двох компонентів: спрямованість особистості та ціннісно-орієнтаційна діяльність, що регулюється рівнем розвитку відносин і соціальних чинників особистості (С. Єрмакова [8]).

Вагомими для нас є дослідження В. Алексєєвої [2], з точки зору якої ціннісні орієнтації є формою включення суспільних цінностей у механізм діяльності і поведінки особистості. За її

словами, система ціннісних орієнтацій – це «основний канал засвоєння духовної культури суспільства, перетворення культурних цінностей у стимули і мотиви практичної поведінки людей».

У контексті цієї роботи важливим є погляд Є. Подольської [12], яка визначає ціннісні орієнтації як генеральну лінію життя людини через сукупність трьох компонентів: когнітивного (смыслового), завдяки якому відбувається пізнання реальності й, відповідно, вироблення ціннісного ставлення; емоційного, що виявляє переживання, ставлення до цінностей, і поведінкового, який означає готовність особистості до дії.

З педагогічної точки зору взаємозумовленість цих трьох компонентів у процесі становлення ціннісних орієнтирів дітей з особливими потребами має визначальне значення, оскільки емоційна сфера у них є найбільш збереженою і сприятливою до педагогічних впливів. Що ж до корекційних педагогів, то їх усвідомлене ціннісне ставлення до життя, яке втілюється у поведінкові дії, допоможе передати дітям моральні цінності, якими керується педагог, його моральні критерії перейдуть «у спадок» вихованцям. І тут є надзвичайно важливим, щоб ці критерії базувалися на засадах гуманістичної моралі.

Аналіз вищезгаданих та інших літературних джерел, присвячених вивченню основного поняття нашого дослідження, дозволив виокремити основні підходи до визначення змісту ціннісних орієнтацій. Науковці подають їх як:

- 1) ставлення особистості до носія життєвих цінностей (Л. Лотар, С. Щерба, В. Щедрін та ін.);
- 2) ставлення особистості до об'єктів навколишньої дійсності (С. Бубнова, М. Дьомін, Р. Шакуров та ін.);
- 3) прагнення особистості до життєвих цінностей (В. Ольшанський, А. Опенгейм та ін.);
- 4) спрямованість особистості на цінності (Б. Ананьєв, Т. Бутківська, В. Отрут, Є. Яблотов та ін.);
- 5) уявлення особистості про життєві цінності (В. Алексєєва, К. Клакхон, Д. Леонтєв та ін.);
- 6) стійку установку особистості на життєві цінності (В. Водзинська, К. Давидова, А. Здравомислов, І. Кон, Є. Подольська, В. Ядов та ін.);
- 7) регулятор життєдіяльності людини (М. Боришевський, Г. Олпорт, М. Федоренко та ін.).

Таким чином, у сучасних гуманітарних науках (філософії, психології, педагогіці і соціології) існують різні концепції і підходи до вивчення проблеми ціннісних орієнтацій особистості, але незважаючи на знайдені нами відмінності у поглядах різних науковців, розуміння ними поняття «ціннісні орієнтації» має багато спільного: загальна тенденція полягає у розумінні їх як пріоритетних гуманістичних орієнтирів на загальнолюдські цінності.

В аспекті цього дослідження найбільш значущими видаються два останні виокремлені нами підходи до розуміння поняття «ціннісні орієнтації». Тож, відповідно до позицій вчених – представників цих підходів, означуємо ціннісні орієнтації як стійку спрямованість особистості корекційного педагога на життєво значущі цінності, яка є підставою для оцінки навколишньої дійсності і детермінантою певної моделі професійної поведінки.

Зазначимо, що інтерес вчених до проблеми цінностей і ціннісних орієнтацій обумовлений фундаментальною значущістю, яку вони мають у взаємодії людини і суспільства.

З'ясування ціннісних орієнтацій окремої особистості, соціальних груп має суттєву вагу для вирішення загальних завдань освіти, адже, відповідно до теорії соціальних систем Т. Парсонса, суспільний порядок залежить від існування загальних для всіх членів соціуму цінностей, що виступають стандартом, за допомогою якого відбираються цілі діяльності. Відповідно, соціальна значущість ціннісних орієнтацій особистості визначається роллю, яку вони відіграють у житті кожної людини і суспільства у цілому.

Науковці протягом тривалого часу вивчення проблеми ціннісних орієнтацій звертають увагу на особливості цього конструкту і надають йому різного функціонального значення. На думку Т. Парсонса, ціннісні орієнтації особистості виконують консолідуючу роль (виступають якістю, яка об'єднує людей) і визначають специфіку соціальної діяльності особистості.

Як зазначав Г. Олпорт, а за ним і А. Здравомислов, ціннісні орієнтації відокремлюють важливе для певної людини від несуттєвого. Сукупність ціннісних орієнтацій утворює своєрідну вісь свідомості, яка забезпечує стабільність особистості, спадкоємність певного типу поведінки і діяльності, виражену у спрямованості її потреб та інтересів. Внаслідок цього саме ціннісні орієнтації є важливим фактором, що зумовлює мотивацію дій і вчинків особистості.

Згідно з визначенням Ф. Клакхона та Ф. Стробека [10], ціннісні орієнтації узгоджують різноманітні мотиви людської діяльності у процесі вирішення загальнолюдських проблем, зокрема у таких сферах, як відносини між людиною і природою, ставлення до оточення, стосунки, діяльність.

Корифей вітчизняної школи соціологічної психології І. Кон зазначав, що ціннісні орієнтації допомагають індивіду (групі) сприйняти соціальну ситуацію і вибрати відповідний спосіб дій. А з точки зору Д. Леонтєва, ціннісні орієнтації допомагають усвідомити суб'єкту власні цінності.

Професор М. Боришевський [6] також звертає увагу на соціальне значення ціннісних орієнтацій і стверджує, що вони виконують роль регуляторів суспільної життєдіяльності людини. Виступаючи елементом моральної свідомості, ціннісні орієнтації відображають не тільки корінні інтереси та основні цінності людського буття, а й формують більш чи менш чіткі уявлення сучасної людини про сенс життя, людяність, співчутливість.

В аспекті нашого дослідження ця думка є особливо важливою, оскільки люди в суспільстві не однаковою мірою сприймають усталені цінності, і нерідко формують власні, які можуть суперечити загальноприйнятим, вносити неузгодженість між свідомістю і практичною поведінкою особистості або мати надто спрощений характер, а це в цілому негативно впливатиме на моральне здоров'я українського суспільства.

Ціннісні орієнтації як складова моральної свідомості забезпечують загальну спрямованість поведінки індивідів, соціально значущий вибір ними цілей, цінностей, способів регуляції поведінки, її форм і стилю. Як рушійні мотиви поведінки, ціннісні орієнтації крізь призму суб'єктивного сприйняття дають можливість визначити своєрідність і найхарактерніші риси сучасної епохи, пізнати й зрозуміти, наскільки людина володіє моральною здатністю відповідати потребам розвитку суспільства, наскільки вона творчо активна або пасивна і байдужа [11].

В. Васютинський [4] дотримується тієї ж позиції і вважає, що ціннісні орієнтації особистості проєктують духовне життя окремої особистості і всього суспільства; вони формуються під впливом суспільних чинників і зумовлені системою виховання та навчання.

На думку О. Волчок, В. Ольшанського, О. Яблокової та ряду інших науковців, ціннісні орієнтації спрямовують свідомість і поведінку особистості на суспільні і групові цінності, що виражається у ставленні до них.

У дослідженні В. Гаврилюк [5] ціннісним орієнтаціям надається оцінювальна роль, пов'язана з рівнем знання про оцінюваний об'єкт або явище й оцінкою майбутнього, сьогодення і минулого, на підставі чого особистість здійснює вибір поведінки.

У ціннісних орієнтаціях акумулюється життєвий досвід людей. Наявність усталених ціннісних орієнтацій свідчить про зрілість людини як особистості. Вони є своєрідним індикатором ієрархій переваг, які людина надає матеріальним чи духовним цінностям у процесі своєї життєдіяльності [14].

За словами В. Алексєєвої [2], система ціннісних орієнтацій – це «основний канал засвоєння духовної культури суспільства, перетворення культурних цінностей у стимули і мотиви практичної поведінки людей».

У своїй статті І. Дьяконов [7] зазначає, що ціннісні орієнтації підштовхують особистість до соціальної активності, коригують процес її відносин із суспільством. Дієвість ціннісних орієнтацій проявляється в тому, що вони дають людині можливість задовольняти її основні потреби, розв'язати чимало життєвих питань за допомогою тих способів і цінностей, які існують у певному суспільстві.

Система ціннісних орієнтацій розкриває змістовий бік спрямованості особистості, здатної знайти своє місце в житті, самовизначитися та реалізувати себе у професії, а також створює підвалини її взаємовідносин з навколишнім світом, іншими людьми, із самою собою, становить основу світогляду і суть мотивації життєвої активності [15].

Відомий соціолог В. Лісовський вважає, що система цінностей, прийнята соціальними і професійними групами, сім'ями та самим індивідом, впливає і на престижність багатьох професій у молодіжному середовищі, що також має вагомe значення для професійного становлення корекційного педагога [9].

На нашу думку, ціннісні орієнтації відіграють провідну роль у житті юної особистості, оскільки визначають мету та сенс усього подальшого життя. Вони суперечливі та динамічні, відображають головні, істотні зміни, що відбуваються у суспільстві на певному етапі його розвитку.

Здійснений аналіз сучасних досліджень з проблеми ціннісних орієнтацій дозволяє виокремити певні положення, що розкривають соціальну значущість цього феномену для окремої особистості і суспільства зокрема.

По-перше, ціннісні пріоритети є життєвими орієнтирами людини, вони спрямовують особистість на пошуки порядку і сенсу в житті, допомагають відокремити істинне від помилкового, справедливе від несправедливого, добре від поганого, допустиме від забороненого. Без них люди були б дезорієнтовані в соціальному просторі.

По-друге, ціннісні орієнтації служать основою мотивації поведінки людей, визначають її особливості; відповідно, структура ціннісних орієнтацій може виступати показником для прогнозу загальної спрямованості особистості.

По-третє, ціннісні орієнтації є найважливішими регуляторами поведінки людини, її прагнень і вчинків, спонукальними чинниками соціальної активності. Людина інтеріоризує основні соціальні цінності і керується ними у своїй поведінці.

По-четверте, ціннісні орієнтації виступають критерієм або стандартом для вибору суб'єктом цілей, засобів, способу, результатів і умов діяльності, інших видів соціальної активності. Так, у процесі професійного самовизначення ціннісні орієнтації відіграють важливу роль у прийнятті рішення про вибір майбутньої професії; у суспільстві в цілому цінності виступають соціальним критерієм оцінок при виборі з існуючих альтернатив найбільш бажаного або доступного способу поведінки.

По-п'яте, ціннісні орієнтації є найважливішими чинником консолідації людей, інтеграції їх у співтовариства. Наявність загальних ціннісних орієнтацій забезпечує суспільну злагоду, єднання громадян, соціальних спільнот і груп.

Науковці, досліджуючи поняття ціннісних орієнтацій особистості, дійшли висновку, що цінності особистості утверджуються саме в юнацькому віці. У цей період у молодій людини формується самосвідомість, утверджуються норми поведінки, що говорить про практичну значущість ціннісних орієнтацій для майбутніх корекційних педагогів.

Аналізуючи дослідження вчених, також звертаємо увагу, що за певних життєвих обставин ціннісні орієнтації можуть істотно змінюватися: за сприятливих – вони стають більш еквівалентними загальнолюдським цінностям, проте в обставинах, які не влаштовують молодшу особу, ціннісні орієнтації змінюються і можуть мати протилежний – асоціальний характер.

Виявлені аспекти соціальної значущості ціннісних орієнтацій особистості безпосередньо пов'язані з їх впливом на професійну діяльність корекційного педагога.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Таким чином, розгляд теоретичних аспектів вивчення проблеми ціннісних орієнтацій показав, що ця проблема цікавить вчених протягом тривалого часу, однак активно почала досліджуватися у ХХ ст.

Ціннісні орієнтації особистості та пов'язані з ними наукові проблеми вивчають представники різних гуманітарних наук (філософії, соціології, психології, педагогіки та ін.). Відповідно до напрямку дослідження цього феномену вчені дають йому різні визначення, що ілюструє неоднозначність наукових підходів і водночас інтерес до порушеної проблеми у науковому світі.

Нами з'ясовано, що такий інтерес викликаний соціальною значущістю ціннісних орієнтацій у життєдіяльності особистості (і професійній педагогічній діяльності зокрема) та суспільства у цілому.

Вищезазначене стимулює необхідність дослідження ціннісних орієнтацій майбутніх корекційних педагогів та з'ясування їх відповідності гуманістичним принципам освітньої діяльності.

Список використаних джерел

1. L. Hjelle, D. Ziegler. Personality Theories: Basic Assumptions, Research, and Applications 3th ed.: McGraw-Hill, 1992. – СПб.: Питер Пресс, 1997; Данченко В. Терминологическая правка [Электронный ресурс] / В. Данченко. – К.: PSYLIB, 2006. – Режим доступа: <http://psylib.org.ua/books/hjelz01/txt14.htm>
2. Алексеева В.Г. Ценностные ориентации как фактор жизнедеятельности и развития личности / В.Г. Алексеева // Психологический журнал. – 1984. – Т. 5, № 5. – С. 63–70.
3. Бутківська Т.В. Ціннісний вимір соціалізації учнів / Т.В. Бутківська // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1 (14). – С. 130–137.

4. Васютинський В.О. Ціннісно-орієнтаційні площини сучасного українського суспільства / В.О. Васютинський // Проблеми загальної та педагогічної психології: зб. наук, праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка. – К., 2006. – Т. 8, вип. 6. – С. 40–45.
5. Гаврилюк В.В. Динаміка ціннісних орієнтацій в період соціальної трансформації (покоління підхід) / В.В. Гаврилюк, Н.А. Трикоз // Соціол. Дослідження. – 2002. – № 1. – С. 96–105.
6. Дорога до себе. Від основ суб'єктності до вершин духовності: монографія / М.Й. Боришевський. – К.: Академвидав, 2010. – 416 с.
7. Дьяконов І.В. Зміст поняття «ціннісна орієнтація» / І.В. Дьяконов // Мультиверсум. Філософ. альманах. – К.: Центр духовної культури, 2004. – № 43.
8. Єрмакова С.С. Формування професійно-педагогічних цінностей у майбутніх учителів початкових класів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / С. С. Єрмакова. – Одеса, 2003. – 266 с.
9. Лісовський В.Т. Динаміка соціальних змін: Досвід порівняльних соціол. досліджень рос. молоді / В.Т. Лісовський // Соціологічні дослідження. – 1998. – № 5. – С. 98–104.
10. Пазенок В.С. Філософія [Електронний ресурс] / В.С. Пазенок. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1662060752061/filosofiya/filosofiya_-_pazенок_vs
11. Пірен М. Ціннісні орієнтації молоді в українському суспільстві на сучасному етапі / М. Пірен, О. Цілюрик // Освіта регіону. Політологія, психологія, комунікації. – 2011. – № 4. – С. 213–218.
12. Подольська Є.А. Аксиологічний аспект діяльності і методологічні проблеми соціологічного аналізу: автореф. дис. ... д-ра соціол. наук: спец. 22.00.04 «Спеціальні та галузеві соціології» / Є.А. Подольська. – Х., 1992. – 36 с.
13. Федоренко М.В. Щодо проблеми формування ціннісних орієнтацій у майбутніх учителів початкової школи [Електронний ресурс] / М.В. Федоренко // Науковий вісник Донбасу. – 2011. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_1_10
14. Філософія: підручник (рекоменд. МОН) [Електронний ресурс] / С.П. Щерба, О.А. Заграда. – К.: Кондор, 2011. – 548 с. – Режим доступу: <http://readbookz.com/books/177.html>.
15. Шиделко А. Поняття цінностей і ціннісних орієнтацій у контексті професійних переваженій учнів ПТНЗ / А. Шиделко // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2013. – № 4. – С. 213–219. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_2013_4_22

References

1. Hjelle, L. & Ziegler, D. (1992). Personality Theories: Basic Assumptions, Research, and Applications: 3rd ed., McGraw-Hill Publ. Access mode: <http://psylib.org.ua/books/hjelz01/txt14.htm>
2. Alekseeva, V.H. (1984). *Tsennostnye orientatsii kak faktor zhiznedielatnosti i razvitiia lichnosti* [Value orientations as a factor in life and personal development]. *Psikholohicheskii zhurnal* [Psychological journal], vol. 5, no. 5, pp. 63-70 (in Russian).
3. Butkivska, T.V. (1997). *Tsinnisnyi vymir sotsializatsii uchniv* [Valuable dimension of students' socialization]. *Pedahohika i psykhohohiia* [Pedagogy and psychology], no. 1 (14), pp. 130-137 (in Ukrainian).
4. Vasiutynskyi, V.O. (2006). *Tsinnisno-orientatsiini ploschyny suchasnoho ukrainskoho suspilstva* [Value-orientation planes of modern Ukrainian society]. *Problemy zahalnoi ta pedahohichnoi psykhohohii* [Problems of general and pedagogical psychology]. Kyiv, vol. 8, issue 6, pp. 40-45 (in Ukrainian).
5. Havryliuk, V.V. & Trykoz, N.A. (2002). *Dynamika tsinnisnykh orientatsii v period sotsialnoi transformatsii (pokolinnia pidkhid)* [Dynamics of value orientations in the period of social transformation (generation approach)]. *Sotsyolohichni doslidzhennia* [Sociological research], no. 1, pp. 96-105 (in Ukrainian).
6. Boryshevskiy, M.I. (2010). *Doroha do sebe. Vid osnov subektnosti do vershyn dukhovnosti* [The road to yourself. From the basics of subjectivity to the heights of spirituality]. Kyiv, Akademvydav Publ., 416 p. (In Ukrainian).
7. Diakonov, I.V. (2004). *Zmist poniattia 'tsinnisna orientatsiia'* [The content of the concept of 'value orientation']. *Multyversum. Filosovskiy almanakh* [Multiverseum. Philosopher Almanac]. Kyiv, Tsentru dukhovnoi kultury Publ., no. 43. (In Ukrainian).

8. Ermakova, S.S. (2003). *Formuvannia profesiino-pedahohichnykh tsinnostei u maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv. Dys. kand. ped. nauk* [Formation of professional-pedagogical values in future teachers of elementary school. Diss. can. ped. sciences]. Odesa, 266 p. (In Ukrainian).

9. Lisovskiy, V.T. (1998). *Dynamika sotsialnykh zmin: Dosvid porivnialnykh sotsiologichnykh doslidzhen rosiiskoi molodi* [The dynamics of social change: The experience of comparative sociological research of Russian youth]. *Sotsiologichni doslidzhennia* [Sociological research], no. 5, pp. 98-104 (in Ukrainian).

10. Pazenok, V.S. *Filosofia* [Philosophy]. Access mode: http://pidruchniki.ws/1662060752061/filosofiya/filosofiya_-_pazenok_vs (in Ukrainian).

11. Piren, M. & Tsiliuryk, O. (2011). *Tsinnisni orientatsii molodi v ukrainskomu suspilstvi na suchasnomu etapi* [Valuable orientations of youth in Ukrainian society at the present stage]. *Osvita rehionu. Politolohiia, psykholohiia, komunikatsii* [Education of the region. Political science, psychology, communication], no. 4, pp. 213-218 (in Ukrainian).

12. Podolska, E.A. (1992). *Aksiologichnyi aspekt diialnosti i metodolohichni problemy sotsiologichnoho analizu. Avtoref. dys. d-ra sotsiol. nauk* [Axiological aspect of activity and methodological problems of sociological analysis. Abstract of dis. doc. sociolog. sciences]. Kharkiv, 36 p. (In Ukrainian).

13. Fedorenko, M.V. (2011). *Shchodo problemy formuvannia tsinnisnykh orientatsii u maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly* [Concerning the problem of formation of value orientations for future teachers of elementary school]. *Naukovyi visnyk Donbasu* [Scientific Bulletin Donbass], no. 1. Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_1_10 (in Ukrainian).

14. In S.P. Shcherba & O.A. Zahlada (Eds.). (2011). *Filosofia* [Philosophy]. Kyiv, Kondor Publ., 548 p. Access mode: <http://readbookz.com/books/177.html> (in Ukrainian).

15. Shydelko, A. (2013). *Poniattia tsinnostei i tsinnisnykh orientatsii u konteksti profesii-nykh preferentsii uchniv PTNZ* [Concept of values and value orientations in the context of vocational preferences of students of vocational schools]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoy osvity* [Pedagogy and psychology of professional education], no. 4, pp. 213-219. Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_2013_4_22 (in Ukrainian).

В научно-литературном обзоре проанализировано содержание понятия «ценностные ориентации» с точки зрения различных направлений гуманитарного знания, выяснена его сущность в педагогическом аспекте. Определена социальная роль и значение ценностных ориентаций будущих коррекционных педагогов в профессиональном становлении и решении основных образовательных задач. По мнению автора, социальная значимость ценностных ориентаций будущих коррекционных педагогов заключается в том, что они являются профессиональными ориентирами педагога, служат основой мотивации и важнейшими регуляторами поведения личности, выступают критерием или стандартом в выборе субъектом целей, средств, способов, результатов и условий социальной и профессиональной активности.

Ключевые слова: ценностные ориентации, личность, профессиональное становление, коррекционный педагог, социальная значимость, общечеловеческие ценности.

In the scientific literary review, the content of the notion of «value orientations» from the point of view of various directions of humanitarian knowledge is analyzed. Its essence in the pedagogical aspect is revealed. The social role and value of value orientations of future correction teachers in professional formation and in the solutions of basic educational problems are defined. According to the author, the social importance of value orientations of future correction teachers consists in giving professional reference points to the teacher, forming the basis of motivation and major regulators of behavior, acting as a criterion or a standard in the choice of the purposes, means, ways, results and conditions of social and professional activities.

Key words: value orientations, the person, professional formation, the correction teacher, the social importance, universal values.

Одержано 15.01.2018.